

PROIECT DIDACTIC DE SCURTĂ DURATĂ

Data:

Grupa: 12 ȘC, calificarea „Învățător”

Profesor: Garbatovschi Valeria

Disciplina: Teoria educației

Durata activității: 90 minute

Tema: ”Educabilitatea. Factorii devenirii ființei umane”

Tipul lecției: Lecție mixtă

Unitate de competență: Specificarea factorilor de formare a personalității umane.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili:

O1 – să definească conceptele de „personalitate” și „educabilitate”, în baza conținutului informațional;

O2 – să explice specificul factorilor devenirii ființei umane, în baza conținutului informațional;

O3 – să analizeze aportul eredității, educației și mediului asupra formării personalității umane, în baza studiului de caz;

O4 – să propună sugestii pentru părinți, în vederea asigurării unui mediu psihosocial favorabil dezvoltării copiilor.

Strategii didactice:

1. *Metode și procedee de învățare:* discuția dirijată, brainstorming, mozaic (variantă adaptată), gândește-perechi-prezintă, dezbateră

2. *Mijloace didactice:* proiector, calculator, tablă, fișe informaționale, foi A3, markere

3. *Forme de organizare:* frontală, individuală, în grup, în perechi.

4. *Instrumente Web 2.0:* Mentimeter (Nouraș de cuvinte și Cine este învingătorul), Coggle.it, Vocaroo, Padlet, Wordwall, Google Slides

(https://docs.google.com/presentation/d/1k5oSBL_3hHBZ6CK3ITzRSsma4wrLHrEregLr36IxlGE/edit?usp=sharing)

Etapele lecției	Obiective oper.	Timp	Conținuturi	Strategie didactică	Evaluarea																										
EVOCARE		5 min.	<ul style="list-style-type: none"> Elevii sunt îndemnați să emită concepte ce încep cu literele din conceptul propus, care se referă nemijlocit la „personalitate”. 																												
			<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>P</td><td>E</td><td>R</td><td>S</td><td>O</td><td>N</td><td>A</td><td>L</td><td>I</td><td>T</td><td>A</td><td>T</td><td>E</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td><td style="text-align: center;">↓</td> </tr> </table>	P	E	R	S	O	N	A	L	I	T	A	T	E	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓		
P	E	R	S	O	N	A	L	I	T	A	T	E																			
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓																			
REALIZARE A SENSULUI	O1	10 min.	<ul style="list-style-type: none"> Se anunță subiectul lecției: „Educabilitatea. Factorii devenirii umane” și obiectivele acesteia. Apoi, se clarifică semnificația conceptului „personalitate”: constituie „<i>ansamblul caracteristicilor unei persoane care îi definesc individualitatea, permit descrierea/identificarea printre alți indivizi și conferă anumită identitate persoanei</i>”. Totodată, elevii se familiarizează și cu termenul „educabilitate”, acesta reprezentând „<i>capacitatea/calitatea/particularitatea specifică psihicului uman de a se modela structural și informational sub influența agenților sociali și educaționali</i>”. Elevii sunt provocați să menționeze cel puțin 3 factori/situații/persoane care au contribuit la propria dezvoltare ca personalitate, accesând link-ul https://www.menti.com/5f44n3yy1o. 	<p>Discuția dirijată, brainstorming, mozaic (variantă adaptată), gândește-perechi-prezintă</p>	Se va aprecia implicarea activă a elevilor, răspunsurile relevante cu referire la factorii devenirii ființei umane.																										
	O2	10 min.	<ul style="list-style-type: none"> Se evidențiază că există 3 categorii de teorii ce susțin influența anumitor factori, cum ar fi: <i>ereditariste, ambientaliste și triplei determinări</i>. Se precizează că factorii care influențează formarea personalității umane pe tot parcursul vieții – prin activitățile propuse, modelele comportamentale, predispozițiile transmise – constituie educația, mediul (natural și social) și ereditatea. Elevii sunt repartizați în 3 grupuri, fiecărui grup revenindu-i câte un factor al devenirii ființei umane. <p>Sarcină: Timp de 15 minute, elaborați un organizator grafic, incluzând ideile-cheie cu privire la factorul devenirii ființei umane repartizat, în baza conținutului informațional. (Anexa 1)</p>	<p>Frontal, în perechi, în grup</p>																											
		15 min.	<p>Notă. Varianta 1 – fizic, poster pe foi A3; Varianta 2 – online, se creează camere virtuale cu ajutorul instrumentului de comunicare Zoom, apoi utilizând instrumentul web 2.0 Coggle vor elabora schemele.</p>	<p>Proiector, calculator, fișe informaționale, foi A3, markere</p>																											

		5 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Apoi, întrebările și răspunsurile sunt discutate, clarificate frontal, pentru a diminua confuziile existente. • La finalul activității, elevii sunt îndemnați să completeze una sau mai multe propoziții lacunare. <ul style="list-style-type: none"> - Am descoperit... - Am fixat.... - Am rămas surprins/ă... 		
EXTINDERE			<p>Analizați propriul traseu de dezvoltare. Determinați contribuția fiecărui factor asupra dezvoltării proprii personalități.</p> <p>Notă. Varianta online. Elevii pot înregistra mesajul vocal, accesând link-ul https://vocaroo.com/, și ulterior să adauge în Google Classroom link-ul cu mesajul înregistrat.</p>		

Ereditatea definește o trăsătură biologică proprie organismelor vii, tipică speciei umane, care asigură premisa reușitei personalității la nivelul unei educații de bază și a evoluției particulare a unor trăsături fizice, fiziologice și psihologice, variabile în funcție de calitatea fiecărei personalități.

Ereditatea, având la bază genetica, arată că transmiterea potențelor înnăscute se face prin intermediul cromozomilor, genelor, într-o formă codificată, o informație genetică. În urma interacțiunii genotipului (ereditatea) cu fenotipul (educația) se transmit însușiri, precum: culoarea părului, pielii și a ochilor, forma capului, urechilor sau nasului; particularitățile sistemului nervos, bolile ereditare, particularitățile analizatorilor (văz, auz, miros, gust, pipăit).

Dacă un copil se naște cu o finețe și acuitate a analizatorilor, el are premisele naturale favorabile de dezvoltare a unor aptitudini în domeniile vocaționale. Aptitudinile prezintă latura instrumental – operațională a personalității, existența lor fiind demonstrată de reușita în activitate. Multe studii au demonstrat faptul că aptitudinile speciale (muzicale, artistice, sportive) se moștenesc.

În familia Bach, din 57 de membri a 5 generații, au apărut 15 compozitori remarcabili. Johann Sebastian Bach a avut 20 de copii, dintre care 10 au fost dotați muzical. George Enescu, având un auz foarte fin, a ajuns un geniu al muzicii. Nicolae Grigorescu, având un văz fin sub aspect cromatic, a ajuns un mare pictor.

Moștenirea ereditară asigură premisele naturale favorabile de dezvoltare a aptitudinilor, însă mediul și educația intervin major în cristalizarea lor. Dezvoltarea aptitudinilor și transformarea lor în capacități duc la identitatea vocațională. Procesul identității vocaționale începe în perioada 3 - 10 ani prin exersarea jocurilor din planul aspirațiilor vocaționale. Ulterior interesele copiilor se dezvoltă prin educarea comportamentului explorator. În perioada 18-25 ani identitatea vocațională se cristalizează.

Potențele (particularitățile) anatomofiziologice ale activității creierului Temperamentul este latura dinamico-energetică a personalității, cu caracter înnăscut. În limbajul comun este utilizată expresia „firea omului”. Temperamentul ne poate arăta: modul în care reacționează o persoană în diferite situații, rapiditatea percepției, a răspunsurilor verbale, intensitatea trăirilor emoționale, echilibrul sau impulsivitatea răspunsurilor la stimulii externi, disponibilitatea de comunicare interpersonală, rezistența la solicitări etc.

Din familie putem moșteni elementele specifice unui anumit temperament (melancolic, coleric, sangvinic, flegmatic). Aceste tipuri fundamentale de temperament ar putea avea o relativă puritate în primii ani de viață, când este mai evidentă acțiunea factorilor ereditari. Ulterior intervențiile mediului social și educațional pot modela trăsăturile temperamentale moștenite, ducând la existența unor tipuri de temperament intermediare sau mixte. De asemenea, trebuie reținut faptul că o trăsătură psihică, pe care o putem observa la un copil, poate fi rodul unor factori diferiți. *De exemplu*, copiii pot moșteni agresivitatea prin ereditate (temperamentul coleric al unui părinte) sau o pot deprinde dintr-un mediu social și educațional necorespunzător.

Mediul definește ansamblul factorilor naturali și sociali, materiali și spirituali, care condiționează, în mod organizat sau spontan, dezvoltarea pedagogică a personalității umane, este un factor modelator care permite relevarea, stimularea și chiar amplificarea dispozițiilor genetice prin acțiuni instituționalizate formal (școala) și nonformal (activități extradidactice, activități extrașcolare).

Mediul geografic, în care includem relieful, clima, temperatura, ne influențează dezvoltarea și sănătatea. Mediul social, în care includem familia, grupul de prieteni, contextul cultural, instituțiile sociale, obiceiurile și tradițiile, ne permite umanizarea, socializarea, dezvoltarea personalității etc. Diversitatea psihică a oamenilor poate fi rezultatul mediului geografic și social în care aceștia trăiesc. Există diferențe între oamenii care locuiesc în ținuturi calde și cei din ținuturi reci, dintre europeni și asiatici, dintre nordici și sudici, dintre bănațeni și moldoveni.

Și în mass-media sunt prezentate cazurile unor copii privați de un mediu familial și social corespunzător – copil din mediu rural crescut într-o cușcă până la vârsta de 6 ani care nu achiziționase mersul și limbajul; copii din leagăne traumatizați și privați de afectivitate etc. Relația ereditate-mediu poate fi exemplificată de importanța „orarului proceselor de creștere și maturizare”. Ereditatea creează premisele unor momente de optimă intervenție din partea mediului educativ. Achiziția mersului, cititului-scrisului, achiziția limbajului, dezvoltarea operațiilor gândirii etc. se poate realiza în anumite perioade. Pierderea acestor perioade are consecințe negative.

Referitor la mediu ca factor al dezvoltării umane, în psihologie se utilizează termenul de nișă de dezvoltare, desemnând totalitatea elementelor cu care copilul intră în relație, la o anumită vârstă. Culturi diferite folosesc nișe de dezvoltare diferite, chiar pentru aceeași vârstă, ceea ce și explică diferențele de dezvoltare bio-psiho-socială a copiilor:

- copilul occidental are jucării ca obiecte specifice și locul său, special amenajat în casă. De regulă, prezența lui este exclusă din locurile și activitățile adulților. Nu este implicat de timpuriu în sarcini casnice sau sarcini specifice adulților.
- copilul african are ca obiecte de joacă lucruri din casă. Locul său special, ca spațiu fizic distinct, nu există. El este cel mai adesea apropiat de mamă, atașat chiar de trupul acesteia. Acest statut de „copil la purtător” îl face prezent, extrem de timpuriu, în mai toate activitățile și locurile comunității din care face parte (muncă, petreceri, reuniuni).

Mediul fizic și sociocultural în care copilul își desfășoară existența poate fi un avantaj și o șansă pentru dezvoltare (cazul unui mediu favorabil dezvoltării) sau un blocaj (situația unui mediu defavorabil). Sărăcia, mai ales când este de lungă durată, dăunează binelui fizic, cognitiv și psihosocial al copiilor și familiei. De exemplu, un copil cu potențe valoroase ale analizatorilor (auz), fără condiții favorabile și sistematice de mediu și educație, lăsat să se dezvolte la întâmplare, poate ajunge un „cântăreț popular”.

Educația presupune dezvoltarea pedagogică a personalității umane prin valorificarea deplină a premiselor ereditare și a condițiilor de mediu.

Educația reprezintă unul din factorii care, în contextul teoriei triplei determinări, are o contribuție specifică importantă în formarea și dezvoltarea personalității, în interacțiune cu ceilalți doi factori: ereditatea și mediul. Datorită calităților, funcțiilor și caracteristicilor ei, printre care subliniem caracterul organizat, conștient, intenționat, cu un conținut selectat și îndrumat de specialiști în domeniu, educația, fără a diminua rolul celor doi factori cu care se intercondiționează, are un rol îndrumător în interacțiunea factorilor personalității.

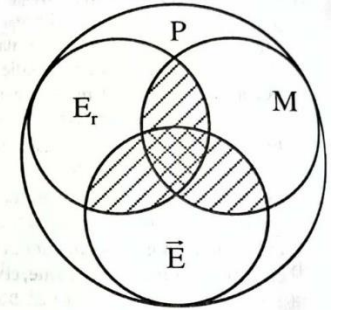
$$P \supseteq E_r \cap M \cap \bar{E}$$

în care: P este personalitatea;

E_r – ereditate;

M – mediu;

\bar{E} – educație cu rol îndrumător.



Educația, prin ansamblul de activități organizate și sistematice, optimizează raporturile dintre potențialitatea ereditară (ceea ce ar putea deveni omul ca urmare a zestrei sale native) și condițiile de mediu. Prin intermediul educației, omul își însușește limbajul articulat, gândirea logică, afectivitatea superioară, voința, cultura generală, comportamentul moral-cetățenesc, își formează concepția despre lume, se pregătește pentru integrarea socioprofesională.

Rolul major al educației în corelație cu factorii ereditari și de mediu poate fi exemplificat prin o serie de cazuri frecvent întâlnite:

- ✓ Doi frați gemeni care dețin același potențial ereditar, dacă sunt crescuți separați - unul la în ținuturi calde, altul în ținuturi reci, unul într-o familie cu statut socioeconomic înalt, altul într-o familie precară - pot avea parcursuri de dezvoltare diferite.
- ✓ Doi frați gemeni care dețin același potențial ereditar și sunt crescuți în aceeași familie, de asemenea, pot avea parcursuri de dezvoltare diferite.

La nivel individual, educabilitatea exprimă puterea sau ponderea educației în dezvoltarea personalității (temperament, aptitudini, caracter). **Temperamentul**, deși înăscut, poate fi modelat prin educație. **Aptitudinile**, deși moștenite, sunt dezvoltate și devin capacități numai prin educație. **Caracterul** nu este înăscut, ci dobândit prin educație. **Caracterul** vizează suprastructura sociomorală a personalității, calitatea de ființă socială a omului. Nota esențială a caracterului este devenirea lui. La naștere, trăsăturile caracteriale (pozitive și negative) se află în poziția zero, omul evoluând ulterior spre un pol sau altul, în funcție de întărirea sau respingerea socială. *Formarea trăsăturilor pozitive de caracter necesită crearea unui mediu social și educațional adecvat. În cazul dezvoltării normale, trăsăturile caracteriale dispun de o anumită flexibilitate, plasticitate, ele putând fi modelate, modificate.*

Educația contribuie la îmbogățirea acestei experiențe în mod organizat, conform cu un scop, insistând asupra realizării unei corelații optime între aspectul informativ și cel formativ ale acestei experiențe.

Educația nu numai că oferă ceea ce urmează să se asimileze, aceasta realizând-o și mediul, dar se preocupă în plus și de modul “cum să se asimileze”, de conștientizarea necesității de a învinge anumite obstacole.

Povestea fetițelor indiene Amala și Kamala (Sindromul Mowgli)

Povestea celor două fetițe indiene despre care se crede că au fost crescute de **lupi** este unul dintre cele mai cunoscute cazuri referitoare la **copii sălbatici**. În 1926, reverendul Joseph Amrito Lal Singh, directorul unui **orfelinat** local, publică o notă în Calcutta Statesman prin care anunță faptul că două fetițe i-au fost încredințate de către un om care locuiește la marginea unei păduri în apropierea satului Godamuri, la vest de **Calcutta**. Acesta a declarat că în momentul primirii în grijă, acestea locuiau într-o cușcă aflată în apropierea casei, pentru a se răzgândi ulterior, spunând că el a fost cel care le-a salvat din mijlocul lupilor, pe 9 octombrie 1920. Rămase în grijă lui, Singh a botezat cele două fetițe și a început ținerea unui jurnal zilnic în care notă comportamentul acestora, realizând una dintre cele mai complete cronicile ale evoluției unui **copil sălbătic**.

La orfelinat, cele două fetițe manifestau un comportament propriu lupilor. Nu permiteau nimănui să le îmbrace, zgâriau și mușcau oamenii care încercau să le hrănească, respingeau mâncarea gătită și mergeau folosindu-se atât de picioare, cât și de mâini. Amândouă aveau pielea foarte îngroșată în zona palmelor și a genunchilor, din cauza imitării mersului lupilor. Fetele erau foarte active noaptea, manifestau aversiune față de **lumina solară** și puteau vedea foarte bine în întuneric. De asemenea, **simțurile auditiv și olfactiv** erau foarte bine dezvoltate. Se hrăneau cu **carne crudă**, pe care o serveau direct din bolul așezat pe jos. Manifestau insensibilitate la frig sau la căldură și nu arătau emoții umane de nici un fel, în afară de cel al fricii, care este propriu și animalelor. Chiar și față de oameni împrumutaseră aceeași atitudine. În general, **animalele sălbatice** manifestă frică sau insensibilitate față de om, lucru valabil și în cazul celor două fetițe. Reverendul a declarat chiar că cele două fete aveau obiceiul de a urla noaptea, iar acesta bănuia că fetițele își chemau familia.

Singh a încercat să le obișnuiască pe cele două copile să se adapteze **comportamentului uman**, însă nu a reușit să înfăptuiască acest lucru pe deplin. Amala a murit în 1921, la un an după descoperirea ei, din cauza unei infecții la rinichi. Kamala s-a arătat afectată de moartea Amalei, iar singurătatea a făcut-o să fie mai receptivă la semnalele primite. A început să deprindă anumite obiceiuri și s-a obișnuit cu **prezența umană** în jurul ei. După câțiva ani, a reușit să învețe **mersul biped**, însă fără a reuși să stea cu adevărat dreaptă. Revenea în poziția inițială ori de câte ori încerca să ajungă repede într-un anumit loc. În evoluția ei de la **animal-om** la **om-animal** a reușit să deprindă și câteva cuvinte. A decedat în 1929, din cauza unei uremii.

Surse bibliografice

1. Cristea S., Dicționar de termeni pedagogici, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1998.
2. Papuc L., Cojocaru M., Sadovei L., Rurac A., Suport de curs „Teoria educației”, Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă*, Chișinău, 2016.
3. Prodan G., Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului, Ed. Murgu Reșița, 2016. Disponibil:
https://www.researchgate.net/profile/Prodan-Gianina/publication/349847092_FUNDAMENTELE_PEDAGOGIEI_TEORIA_SI_METODOLOGIA_CURRICULUMULUI/links/6043863792851c077f1f120a/FUNDAMENTELE-PEDAGOGIEI-TEORIA-SI-METODOLOGIA-CURRICULUMULUI.pdf (vizitat 10.10.2021)
4. <https://proform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-educationale-pentru-sustinerea-educatiei-incluzive-de-calitate/factorii-fundamentali-ai-dezvoltarii-psihiice-umane> (Accesat la 11.10.2021)